

SIYASİ VE TEOLOJİK YÖNLERİ İLE 20. YÜZYILDA HİNDİSTAN'DA MAHATMA GANDİ VE GANDİZM

Erden Kişi¹

Öz

20. yüzyıl süresince birçok dünya toplumunda, sömürü düzenine karşı bir bağımsızlık mücadelesinin yaşandığı görülmüştür. Bu bağımsızlık mücadelesi içerisinde, toplumları harekete geçiren önemli kişiliklerin ulusal bir kahramana dönüştüğü anlaşılmaktadır. 20. yüzyıl süresince İngiliz sömürü düzenine karşı ciddi bir mücadele veren toplumların başında Hint halkı gelmektedir. Hint halkının yaşamış olduğu bu mücadelede en öne çıkan kişilik ise Mahatma Gandhi olmuştur. Hint halkı için hem teolojik hem de siyasi yönleri bulunan bir lider olarak Gandhi'nin yürüttüğü eylemler, Hindistan'ın bağımsızlığı için önemli bir yer tutmaktadır. Gandhi'nin bu süreçte şiddet içermeyen bir direniş ile Hint halkını harekete geçirmeye çalıştığı gözlenmiştir. Sahip olduğu fikirleri, etkin bir dil ve yöntem ile Hint halkına aktarmayı başaran Gandhi, kendi ismi ile anılan bir politik akımın öncüsü olmuştur. Gandizm olarak anılan bu akım hem Hindistan'ın bağımsızlık sürecinde hem de daha sonrasında Hindistan'da önemli bir etkiye sahip olmuştur. Bu çalışmada, uzun bir geçmişe sahip olan Hindistan'ın bağımsızlık hareketi, siyasi ve sosyolojik yönleri ile analiz edilmiştir. Bağımsızlık hareketi süresince özellikle Gandhi'nin Hint halkı üzerindeki siyasi ve teolojik etkisinin boyutları, analiz edilmeye çalışılmıştır. Son tahlilde ise bağımsızlık sonrasında Hindistan'da Gandizm'in etkisinin boyutları üzerine, birtakım tespitlerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mahatma Gandhi, Gandizm, Satyagraha Hareketi, Hindistan'ın Bağımsızlığı.

MAHATMA GANDHI AND GANDHISM IN INDIA IN THE 20TH CENTURY WITH POLITICAL AND THEOLOGICAL ASPECTS

Abstract

During the 20th century, it was seen that there was a struggle for independence against the system of exploitation in many world societies. It is understood that in this struggle for independence, important personalities who mobilized societies turned into national heroes. Indian people are among the societies that struggled seriously against the British colonial system in the 20th century. The most prominent personality in this struggle experienced by the Indian people was Mahatma Gandhi. As a leader who has both theological and political aspects for the Indian people, Gandhi's actions have an important place for India's independence. It was observed that Gandhi tried to mobilize the Indian people with non-violent resistance during this period. Gandhi, who managed to convey his ideas to the Indian people with an effective language and method, became the pioneer of a political movement named after him. This movement, known as Gandhism, had a significant impact on India both during and after India's independence. In this study, India's independence movement, which has a long history, was analyzed with its political and sociological aspects. During the independence movement, especially the dimensions of Gandhi's political and theological influence on the Indian people have been analyzed. In the final analysis, some determinations were made on the extent of the influence of Gandhism in India after independence.

Keywords: Mahatma Gandhi, Gandhism, Satyagraha Movement, Independence of India.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Van YYÜ, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, erdenkisi@yyu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3124-680X
Bu Yayına Atıfta Bulunmak İçin: Kişi, E. (2024), Siyasi ve teolojik yönleri ile 20. yüzyılda Hindistan'da Mahatma Gandhi ve Gandizm. *Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 66-77.

GİRİŞ

İnsanlık tarihi, post-kolonyal bir geçmişe sahip olan tüm ülkelerde bağımsızlık süreçlerinde öne çıkan önemli kişiliklerin olduğunu göstermektedir. Genel itibari ile bu kişiliklerin, mensup olduğu toplumun kimliksel özelliklerini taşıdığı ve anti-emperyalist bir çizgide eyleme geçen bir karaktere sahip oldukları görülmektedir. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrası süreçte bağımsızlık mücadelesi veren toplumlarda, bu tür kişiliklerin oldukça fazla oldukları anlaşılmaktadır.

Gerek siyasi gerekse teolojik birtakım özelliklere sahip olan bu kişiliklerin, kendi toplumlarında ve diğer dünya toplumlarında büyük bir etkiye sahip oldukları da görülmektedir. Bu kişiliklerin öne çıkanlarından birisi olan Mahatma Gandhi, doğusundan batısına tüm dünya toplumlarında önemli derecede tanınan bir kişilik olmuştur.

Mahatma Gandhi, sömürü düzeni, haksızlık, hırsızlık gibi birçok olguya karşı harekete geçen direnişi temelinde sevgi, saygı, adil düzen ve özgürlük değerlerini tüm dünyaya sunmaya çalışan bir kişilik olarak karşımıza çıkmaktadır (Gümrükçüoğlu, 2018: 378). Başlatmış olduğu hareket ve ortaya koymuş olduğu değerler ile dünya insanlığının ilgisini çekmeyi başaran Gandhi, kendi ismi ile anılan bir bağımsızlık hareketinin öncüsü olmuştur. Gandizm olarak anılan bu hareket, Hindistan’ın bağımsızlık sürecinde ve Hint halkının sahip olduğu milli kimliğin yeniden inşa edilmesinde büyük bir rol oynamıştır.

“Yüce ruh” manasına karşılık gelen “mahatma” ve “baba” manasına gelen “bapu” isimleriyle de bilinen Gandhi, 2 Ekim 1869 tarihinde Hindistan’da dünyaya gelmiş ve Hint kültürüne sahip bir kişilik olarak büyümüştür (Altunel, 2011: 453). Mensup olduğu toplumun milli değerlerini benimseyen bir kişilik olarak yaşayan Gandhi, günün şartları içerisinde Hint toplumunun sahip olduğu özlem ve acıları da paylaşan bir kişilik olmuştur. Bu temelde Hint toplumunun en önemli önceliği olan bağımsızlık beklentisi, Gandhi’nin de en önemli beklentisine dönüşmüştür. Gerek siyasi gerekse de teolojik değerler temelinde bağımsızlık sürecinde usta bir şekilde rol alan Gandhi, Hint toplumu için önemli bir kişiliğe dönüşmüştür.

Hindistan hem coğrafi hem de sosyo-kültürel değerleri ile dünyanın ve Güney Asya’nın göze çarpan ve öne çıkan ülkelerinden biri konumundadır (Asal, 2020: 62). Sahip olduğu kültürel değerler ile tüm dünya insanlığı için oldukça yüksek bir düzeyde merak uyandıran ve ilgi çeken bir konumda olan Hindistan, yakın tarihte yaşadığı bağımsızlık süreci ile de dünya tarihi için oldukça önemli bir yer edinmiştir. Geniş bir coğrafyaya ve derin bir felsefik geçmişe sahip olan Hindistan’ın, Gandhi gibi önemli şahısları yetiştirmesi olağan bir durum olmuştur.

Bir toplumun sahip olduğu kültürel ve felsefik değerler, o toplumun yetiştirdiği kişiliklerin kabiliyet derecesini belirlemektedir. Dolayısıyla ile Hint değerleri ile yetişmiş bir kişilik olan Gandhi’nin derin bir felsefik yapıya ve geniş bir kültürel yelpazeye sahip olması, şaşkınlık uyandıracak bir durum değildir. Sahip olduğu kişisel özellikler temelinde mensup olduğu toplumun sorunlarına çare bulmak noktasında başarılı bir mücadele veren Gandhi, geçmişten günümüze Hindistan tarihinde öne çıkan kişiliklerden birisi olmuştur.

Mahatma Gandhi ismi, dünyada hemen hemen herkesçe tanınan, sömürü düzenine karşı direniş denince akıllara ilk gelen direniş önderlerinden birisidir (Mencütekin, 2007: 67). Neredeyse tüm dünya toplumlarının yakından tanıdığı bir kişiliğe dönüşen Gandhi, özellikle emperyalizme karşı mücadele eden toplumlar için oldukça önemli bir kişilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yaşadığı dönemde Hint toplumun sahip olduğu sorunları yakından bilen bir kişilik olan Gandhi, Hindistan’ın bağımsızlığı için çok önemli bir mücadele vermiştir. Şiddet içermeyen sivil bir direniş ile Hint toplumunu bir araya getirmeye çalışan Gandhi, anti-emperyalist duygularla Hint toplumun gönlüne taht kurmuş bir kişiliğe dönüşmüştür.

Görüleceği üzere 1789 tarihli Fransız İhtilali ile tüm dünya toplumlarında bir milli uyanış başlamıştır. Fransız İhtilali sonrasında ortaya çıkan en önemli değerler olan eşitlik, özgürlük ve

ulusçuluk akımları, tüm dünya toplumlarını derinden etkilemiştir. Özellikle Hindistan gibi emperyalizmin kısılcacında olan ülkelerde ise milliyetçilik ve özgürlük akımları, milyonları bir araya getiren bir unsur olarak öne çıkmıştır. Bu temelde, derin bir kültürel ve felsefik geçmişe sahip olan Hindistan'da milli değerler ile bütün bir kişilik olarak yetişen Gandhi, Hindistan'ın bağımsızlığı için önemli bir kişiliğe dönüşmüştür.

Bu çalışmada, 20. yüzyılda dünya tarihi için oldukça önemli bir gelişme olan Hindistan'ın bağımsızlık sürecinde önemli bir siyasi ve teolojik kişilik olarak öne çıkan Mahatma Gandhi'nin siyasal eylemleri ve kendi ismi ile anılan bir hareket olan Gandizm hareketinin sosyo-politik analizi yapılmıştır. Çalışma sürecinde dönemin şartları içerisinde Hint toplumunun sahip olduğu sorunlar ve ortaya çıkan çözüm önerileri üzerine eğinilmiştir. En nihayetinde ise bağımsızlık sürecinde Gandhi'nin ortaya koyduğu direnişin kapsam ve önemi ortaya konularak, günümüze geldiğimizde post-kolonyal bir devlet olarak Hindistan'da Mahatma Gandhi'nin taşıdığı önem ve Gandizm hareketinin değeri anlaşılmasına çalışılmıştır.

Çalışma sürecinde alan taraması yapılarak, konu üzerine yazılmış bilimsel eserlerden gerekli bilgiler toplanmıştır. Elde edilen bilgiler sistematik bir şekilde çalışmanın içerisine dahil edilmiştir. Türkçe ve İngilizce kaleme alınan bilimsel eserlerden toplanan verilerle çalışmamız, bilimsel bir temele oturtulmuştur. Yazım süreci sonunda çalışmamız, bir derleme eser mahiyetine ulaştırılmak istenmiştir.

19. YÜZYILDAN 20. YÜZYILA GENEL HATLARIYLA HİNDİSTAN'IN SİYASAL SEYRİ

19. yüzyılın ortasından sonra ortaya çıkan modern Hindistan, eski Hindistan'dan farklı olmuş, fakat aynı zamanda onunla bitişik bir konumda bulunmuştur (Robb, 2002: 149). Hindistan'ın 19. yüzyılın ortalarına gelindiğinde yaşadığı değişime, modern bir çerçeve çizilmesinin altında Hint halkının, Hindistan'ın siyasal seyrinde önemli bir değişikliği gerçekleştirilmek istemesi yatmıştır. Bu temel gerçeklik ise Hint halkının taşıdığı bağımsızlık özlemi olmuştur.

Hindistan'da sömürge devleti modernlik denilen şeyi, ilk olarak hukukun üstünlüğü, tarafsız bürokrasi ve ampirik bilgi yerine, aydınlanma sonrası nesnellik idealinin sunduğu unsurlarda bulmuştur (Robb, 2002: 151). Bu temelde Hindistan'ın yaşamış olduğu modernleşme süreci, yaşam düzeninin sorgulanmasına sebebiyet vermiştir. Hint halkının ve Hindistan'ın temel sorguladığı olgu ise sömürge devlet olma konusu olmuştur.

Yaşanan siyasal sürecin bir bağımsızlık hareketine evrilmesi noktasında özgürlük hareketinin en büyük mirası, Gandhi'nin büyük bir beceri ve özveriyle organize ettiği Ulusal Kongre'nin kendisi olmuştur (Kulke and Rothermund, 2004: 325). Bir milli uyanışı organize etme ve bu uyanışı halka ulaştırma konusunda Gandhi öncülüğünde kurulan ulusal hareketlerin, önemli bir etkisi olduğu anlaşılmaktadır.

Dünya tarihi, hiçbir halkın sömürü altında yaşamayı kabul etmediğini ve buna karşı, tüm imkanları ile direnmeye çalıştığını bizlere göstermektedir. Genel hatları ile Hindistan'ın 19. yüzyılın ortalarından, 20. yüzyılın ortalarına kadar yaşamamış olduğu sürecin, bu temel üzerine ilerlediği anlaşılmaktadır. Bu noktada Hint halkının, milli bir uyanış yaşamasında ise Gandhi'nin çok önemli bir misyon yüklenerek, ciddi gelişmelere imza attığı görülmektedir.

16. yüzyılın sonlarına yakın İngilizler, Ruslar aracılığıyla Hindistan'a uzanan bir karayolu bulma ihtimalini hesap ederek, Rusya-Hindistan Şirketini oluşturmuştur (Doğan ve Erdoğan, 2017: 840). Yaşanan süreç, her yönü ile Hindistan üzerinden kurduğu kolonyal hakimiyeti artırmaya çalışan İngilizlerin, çevresel güçlerden de istifade etmeye çalıştıklarını göstermektedir. Ek olarak, Hindistan üzerinde kurmuş olduğu sömürü düzeninin devamı için başka ülkelerle birtakım iş birlikleri içinde oldukları da anlaşılmaktadır.

1757 senesine kadar “İngiliz Doğu Hindistan Kumpanyası” bölgede birkaç köy, birkaç tane kent ve onların çevresine hâkim olan küçük ordulara sahip bir ticaret şirketi misali varlığını korumuştur (Erçin, 2017: 118). Hindistan topraklarında kök salabilmek adına, her türlü etki aracını aktif bir şekilde kullanan İngilizler, özellikle ekonomik ve askeri alanlarda, Hindistan topraklarında kalıcı bir konuma ulaşmak için çeşitli yapılar kurmaya çalışmışlardır.

Hindistan, İngiliz yönetiminin çekilmesi akabinde 1947 senesinde bağımsızlığa ulaştıktan sonra, diğer Üçüncü Dünya ülkeleri gibi diktatörlüklere, askeri rejimlere veya yabancı işgallerine uğramamış ve kendi imkanları ile kendi teşkilatlarını güçlendirerek, ciddi bir demokrasi örneği olmuştur (Tatlılıoğlu, 2010: 185). Yaşadığı kolonyal geçmişten oldukça yüksek bir derecede olumsuz etkilenen Hindistan, bu kötü geçmişe rağmen kısa süre içerisinde siyasal gelişimini oldukça üst bir seviyeye getirmeyi başarmıştır. Diğer post-kolonyal ülkelere kıyas ile Hindistan’ın, bu kötü siyasi geçmişin etkisinden oldukça kısa sürede kurtulduğu anlaşılmaktadır.

Anlaşılacağı üzere birtakım Avrupa ülkeleri Hindistan, Afrika ve Amerika halklarını medeniyete ulaştırmanın karşılığını insan ticareti, değerli madenler ve petrol gibi enerji kaynakları üzerinden fazlasıyla almışlardır (Uygur ve Uygur, 2013: 281). Dünya insanlığının sahip olduğu çeşitli mağduriyetleri, kendi çıkarları ekseninde kullanan Avrupalı sömürgeci devletler, sömürge haline getirdiği toplumların sahip oldukları doğal kaynakları sömürmüşlerdir. Bu noktada İngilizlerin, Hindistan topraklarında yürüttüğü kolonyal hareket de aynı şekil ve aynı amaç üzerine ilerlemiştir.

1757 ile 1807 yılları arasında, yani Plassey Muharebesi’ni (Haziran 1757) takip eden 50 yıl boyunca Büyük Britanya, Hindistan’da ticari bir kuruluş olan İngiliz Doğu Hindistan Şirketi tarafından yönetilen bir bölgesel imparatorluk elde etmeye çalışmıştır (Banerjee-Dube, 2004: 43). Hindistan üzerinden kurduğu sömürü düzenini devam ettirmek isteyen Büyük Britanya, bu amaçla kimi dönemler savaşların yaşanmasına, kimi dönemlerde ise kurumsallaşmış birtakım yapılarla Hindistan’ı sömürmeye devam etmeye çalışmıştır.

Daha sonrasındaki süreçte ise Büyük Britanya yönetiminin vurgulamaya çalıştığı açık ırksal üstünlük düşüncesi ile kibrinin ürettiği korku ve öfke, ifadesini tarihi bir olayda yani 1857 Hint Ayaklanması’nda bulmuştur (Banerjee-Dube, 2004: 116). Bu isyan sürecinde Hint halkının, kısa süre içerisinde harekete geçtiği ve Büyük Britanya eliyle kurulan sömürü düzenine karşı çetin bir mücadele verdiği görülmektedir. İsyanın sonucunda Hint halkı, beklediği hedefe ulaşmasa bile bağımsızlığa gidış sürecinde 1857 Hint Ayaklanması, önemli bir eşik olmuştur.

2 Nisan 1920 tarihine gelindiğinde Lord Reading (1860-1935), Bombay’da Hindistan Genel Valisi görevlerini üstlenmiştir, Kasım-Aralık 1920’de ise Gandhi’nin şiddet içermeyen hareketine yanıt olarak İngiliz eyalet hükümetleri, çoğunluğu Müslüman olan yaklaşık 30.000 Hintliyi hapse atmıştır (Riddick, 2006: 105). Yaşanan süreç, dönemin şartları içerisinde İngilizlerin, Hindistan topraklarından çıkmamak için çetin bir mücadele verdiklerini göstermektedir. Savaşlar, isyanlar ve hapis cezaları ile ilerleyen bu süreç, bir taraftan İngilizler için önemli bir yük olurken, diğer taraftan Hint halkının bağımsızlık özlemlerinin ise tetikleyicisi olmuştur.

10 Mart 1922’de Chauri Chaura Olayı’nın (İsyan Hareketi-1922) ardından, Gandhi’nin görünürde şiddet içermeyen eylemden vazgeçmesine rağmen Lord Reading, Gandhi’nin tutuklanmasını emretmiş, Gandhi daha sonra yargılanmış, hoşnutsuzluğu kıskırtmaktan suçlu bulunmuş ve altı yıl hapis cezasına çarptırılmıştır (Riddick, 2006: 106). Hint halkının her fırsatta sömürü düzenini yıkmak için girişmiş olduğu bu eylemler, tabiri caiz ise İngilizler tarafından oldukça sert bir şekilde bastırılmıştır. Bu süreçte, Gandhi’nin ortaya koyduğu liderlik anlayışının ve Hint halkı ile paylaşmış olduğu düşüncelerinin, büyük bir etkisinin olduğu anlaşılmaktadır.

Süreç içerisinde Gandhi’nin Hint halkı için taşıdığı önemin farkına varan İngilizlerin, Gandhi’yi susturmak adına çetin bir mücadele verdiği görülmektedir. Yaşanan tüm gelişmeler neticesinde Hint

halkının, İngilizler eliyle kurulan sömürü düzenine karşı uzun yıllar mücadele verdiği anlaşılmaktadır. Bu mücadelenin hem filli hem de fikri yönlerinin olduğu görülmektedir.

Özellikle 19. yüzyılın ortalarından, 20. yüzyılın ortalarına kadar geçen, yaklaşık yüzyıllık bir süreçte, Hindistan'ın siyasal hayatını, sömürge karşıtı mücadeleler oluşturmaktadır. Bu süreçte, ortaya çıkan Gandhi ve onun ortaya koyduğu fikirler ise her yönü ile Hint halkı için daha farklı bir siyasi tarihin yazılmasına sebebiyet vermiştir.

Yaşanan tarihi süreç, birçok Avrupa ülkesi tarafından sömürge haline getirilen Hindistan'ın, en kapsamlı ve en yoğun şekilde İngilizler tarafından sömürüldüğünü göstermektedir. Bu sömürü düzenine karşı dönem dönem başkaldırmaya çalışan Hint halkının bunu, ancak 20. yüzyılın ortalarına gelindiğinde başardığı anlaşılmaktadır.

SIYASİ VE TEOLOJİK BİR KİŞİLİK OLARAK MAHATMA GANDİ

Gandi, babasının dördüncü ve son evliliğinden son çocuğu olarak, 2 Ekim 1869'da Porbandar'da doğmuştur (Fischer, 2006: 17). Hint geleneklerinin yoğun olduğu bir ailede ve bölgede dünyaya gelen Gandhi, yaşamış olduğu çağ dolayısıyla Hint siyasal hayatının en sorunlu dönemlerinden birisine denk gelmiştir.

Gandi, küçük ve zayıf bir adam olmasına rağmen, yalnızca şiddet içermeyen direniş yöntemlerini kullanarak, güçlü uluslarla karşı karşıya gelmiş ve tüm insanları nazik, dürüst, barışçıl olmaya teşvik eden Gandhi, yaraya yarayla karşılık vermeyi reddetmiştir (Schraff, 2008: 4). Şiddet içermeyen bir şekilde direnişe geçmek gerektiğini savunan ve bu noktada Hint halkı ile yapıcı bir ilişki kumayı başaran Gandhi, dünya tarihinde eşine oldukça az rastlanan bir direniş hareketinin mimarı olmuştur.

Gandi'nin ailesi, dönemin Hindistan standartlarına göre iyi bir ekonomik düzeye sahiptir, evlerinde çoğunluğu dinle ilgili birçok kitap bulunmuştur, Gandhi'nin ailesi çoğu Hintli gibi Hindu inancına sahiptir (Schraff, 2008: 6). Ailesi ve yetiştirme şekli dikkate alındığında çoğu Hintliye göre oldukça iyi şartlarda bir çocukluk geçiren Gandhi, özellikle ailesinin katı Hindu inancına sahip olması ve çocukluk çağında Hinduizm ile ilgili kitaplar ile tanışabilmesi sayesinde teolojik yönleri güçlü bir insan olarak yetişmiştir.

Gandi, Vaisya (tüccar) kastına mensuptur, Eski Hindu toplumsal ölçeğinde Vaisyalar, bir numaralı kast olan Brahmanların (din adamları) ve ikinci sıradaki Kshatriyaların yani yöneticiler ve askerlerin çok altında, üçüncü sırada yer almıştır, özünde Vaisyalar, işçi sınıfı olan Sudraların yalnızca bir basamak üstünde yer almaktadır (Fischer, 2006: 16). Sahip olduğu sınıfın genel özelliklerine bakılınca, Gandhi'nin toplumsal ve siyasal şartlardan rahatsız bir birey olarak yetişmesi, pek de şaşıracak bir durum değildir. Toplumsal sınıf ayrımının çok katı olduğu bir ortamda, alt sınıflara mensup bir birey olarak, Gandhi'nin teolojik ve siyasal kişiliğinin keskinleştiği anlaşılmaktadır.

Anlaşılabacağı üzere Gandhi'nin sahip olduğu tutkunun, Hz. İsa'dan önceye uzanan Hint tarihi kökleri bulunmaktadır, çünkü Hinduizm'in Yüce Tanrısı Şiva, ilk kez M.Ö. üçüncü bin yıllar tarihlenen bir İndus Vadisi mühründe tasvir edilmiştir (Wolpert, 2001: 3). Sahip olduğu teolojik özellikler ile Hint tarihinin bir parçası olduğunu açıkça gösteren Gandhi, sahip olduğu felsefik birikimi bu sosyo-politik temel üzere inşa etmiştir. Bu temelde Gandhi'yi ve Gandhi'nin mücadelesini, doğru analiz edebilmemiz için Hint halkının sosyo-politik geçmişini, doğru bir şekilde analiz etmemiz gerekmektedir.

Daha sonraki sürece gelecek olursak Gandhi'nin erken dönemde, Hindistan Ulusal Kongresi'nin en büyük liberal liderlerinin hayranlığını ve aktif desteğini kazandığı görülmüştür, bu kongre aynı zamanda onun şiddetsizlik konusundaki titiz ısrarı nedeniyle geri çevrilen radikal devrimci kanadın üyelerini de içermiştir (Wolpert, 2001: 4). Yürütmüş olduğu mücadeleyi, doğru

kanalları kullanarak Hint halkına sunmaya çalışan Gandhi, bu süreçte taraflı tarafsız birçok Hintlinin desteğini almayı başarmıştır. Özellikle Hint halkı için önem arz eden ulusal kurumların gündeminde yer alması, Gandhi’nin halk üzerindeki siyasi ve teolojik etkisini artırmıştır.

Gandhi’nin Güney Afrika deneyimleri, pek çok açıdan hayatındaki belirleyici dönüm noktasını temsil etmiştir, bu süreçte Hindistan’a iki ve İngiltere’ye iki uzun seyahat yapması nedeniyle toplam 19 yıla yakın bir süre Güney Afrika’da bulunmuştur (Allen, 2011: 36). Güney Afrika’da geçirdiği zaman süresince sömürü altında yaşayan diğer dünya halklarının neler yaşadığını yerinden görme fırsatı bulan Gandhi, Hint halkı ile bu bölgenin halkları arasındaki kader birliğine dikkat çekmeye çalışmıştır.

Hindistan’a döndükten sonra Gandhi, 1903’te Indian Opinion’u (Gandhi tarafından kurulmuş bir gazete) kurmuş, Gopal Krishna Gokhale, Sir Pherozeshah Mehta ve Bal Gangadhar Tilak gibi Hindistan’daki etkili liderlerin yanı sıra Britanya ve Güney Afrika’daki liderlerle iletişim ve etkileşimde bulunmuştur (Allen, 2011: 42). Sahip olduğu mücadeleci ruhu, dönemin etkin Hintli liderleriyle ve diğer dünya toplumlarında yaşayan sömürge karşıtı liderlerle paylaşmaya çalışan Gandhi, etkili bir propaganda yönetimi ile hem Hint halkına hem de sömürü düzeni altında yaşayan diğer haklara ulaşmak istemiştir.

1907 senesinin Ağustos ayında, Hintliler arasında haksızlığa uğrama duygusu doruk noktasına ulaşmış, bu süreçte ortaya çıkan “Siyah Hareket”, tüm Hintlilerin, parmak izlerinin toplanmasına ve resmi evraklara kayıt edilmelerine fırsat tanımıştır (Nicholson, 1996: 18). Bu hareket ile Hint halkı sömürgeci güçler tarafından kontrol altına alınmaya çalışılmış ve mevcut düzene başkaldırmak konusunda bir eyleme geçmeleri noktasında yıldırılmak istenmiştir. İnsanlık onuruna yakışmayan bir gelişme olan bu hareket, Hint halkında büyük bir tepkiye neden olmuştur.

Özünde Gandhi’nin dünya insanlığına en önemli katkısı ve en ciddi silahı Satyagraha, “gerçeğin gücü” prensibi olmuştur, bu prensip, şiddet barındırmamak veya pasif direniş olarak tarihe geçmiştir (Nicholson, 1996: 23). Her yönü ile dünya insanlığı için yeni bir direniş hareketi olarak Gandhi öncülüğünde ortaya çıkan bu hareket, amaç itibari ile diğer dünya toplumlarında ortaya çıkan özgürlük ve bağımsızlık mücadeleleri ile örtüşmüştür.

Gandhi, Güney Afrika’ya güvensiz, çekingen ve başarısız bir avukat olarak gitmiş, kendine güvenen, gururlu, son derece dindar ve tanınmış bir siyasi lider olarak, Hindistan’a geri dönmüştür (Parekh, 2001: 9). Bu süreç, Gandhi’nin siyasi ve teolojik kişiliğinin oluşmasına büyük bir katkı sağlamıştır. Tıpkı Hint halkının yaşadığı gibi bu dönemde Güney Afrika halklarının da aynı sömürü düzeninin altında yaşıyor olması, Gandhi’nin Güney Afrika seyahatini oldukça anlamlı kılmıştır. Tabiri caiz ise bu süreçte Gandhi’nin ortaya koyduğu mücadele, yerel boyuttan evrensel bir boyuta geçebilme fırsatı bulmuştur.

Gandhi’nin Güney Afrika’da iyi karşılanan çalışmaları ve sırasıyla 1917 ve 1918’deki Champaran ve Kaira satyagrahaları ile 1918’deki Ahmedabad tekstil işçilerinin grevindeki başarılı liderliği sayesinde Gandhi, ülkeye döndükten sonraki dört yıl içinde etkili bir ulusal lider haline gelmiştir (Parekh, 2001: 15). Sahip olduğu fikirleri, hayata geçirmek için gerekli adımları atmak noktasında oldukça başarılı bir karneye sahip olan Gandhi, ortaya koyduğu eylemci kişiliği ile sadece bir düşünce adamı olmadığını, gerektiğinde eyleme geçebilen bir lider olduğunu da göstermiştir. Özellikle ülkesinde yaşanan toplumsal olaylara müdahale ederek ortaya koyduğu liderlik özellikleri ile kısa süre içerisinde Hindistan’da ulusal bir lider konumuna gelmiştir.

Dönemin şartları içerisinde, Hint halkının sorunlarını yakından tanıyan ve bu sorunlar için çözüm önerileri üreten bir düşünce ve eylem adamı olan Gandhi, Hindistan’ın bağımsızlığı için önemli bir mücadele vermiştir. Ortaya koyduğu mücadelenin, Hindistan sınırlarını aşmasında da yine Gandhi’nin ortaya koyduğu fikirlerin, evrensel bir nitelik taşımasının etkisi bulunmaktadır. Özellikle bu süreçte gerçekleştirdiği Güney Afrika seyahati ile Gandhi, ulusal ölçekten evrensel ölçüğe ulaşan bir düşünce ve eylem adamına dönüşmüştür.

HİNDİSTAN’IN BAĞIMSIZLIK SÜRECİNDE GANDİ VE GANDİZM

Gandî’nin kişilik özelliklerini ve tutumlarını incelediğimizde birkaç özellik ön plana çıkmaktadır: Bunlar Tanrıya olan köklü inanç, hümanizm ve merkezi olmayan, basitleştirilmiş bir üretim tarzını savunmasıdır (Swarup, 1955: 11). Sahip olduğu kişilik özellikleri ile dönemin şartları içerisinde Hint halkı için önemli bir kişiliğe dönüşen Gandî, ortaya koyduğu eylemci kişiliği ile Hindistan sınırlarını aşan bir şahsiyete dönüşmüştür.

Sahip olduğu kişilik özellikleri ve ortaya koyduğu değerler kümesi incelendiğinde Gandî’nin evrensel bir insani değerler kümesi oluşturmaya çalıştığı görülmektedir. Bu temelde Gandizm’in evrensel ölçekte bir politik akım olduğu karşımıza çıkmaktadır.

Gandizm’in sadece manevi bir bakış açısını temsil ettiğine yönelik çeşitli tartışmaların olduğu anlaşılmaktadır, fakat bu tür tartışmalar, Gandizm’e oldukça yabancısıdır. Eğer Gandizm, sadece manevi bir bakış açısını temsil ediyorsa, onun gerçekliği bu kadar donuklaştırılmaz, bu kadar maddileştirilemez ve bu kadar sekülerleştirilemez (Swarup, 1955: 14). Bu nedenle Gandizm hem manevi hem de maddi yönü olan bir politik akım olarak karşımıza çıkmaktadır. Gandî’nin kişilik özellikleri incelendiğinde de aynı durum, açıkça görülmektedir. Gandî hem teolojik hem de siyasi özellikler ile donanmış bir siyasi karakterdir.

Sahip olduğu kişiliğin oluşumunda Gandî’nin yaşam serüveninin oldukça büyük bir önemi olduğu görülmektedir. Özellikle eğitim hayatının ve çevresinde bilge olarak saygı gösterdiği kişiliklerin, Gandî’nin kişilik gelişiminde büyük bir etkiye sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bilindiği üzere Gandî, 19 yaşında İngiltere’ye, Londra Üniversitesi’nde hukuk eğitimi almaya gitmiştir (Roland, 2022: 14). Dönemin şartları içerisinde birçok Hintli için hayal bile edilemeyecek bu eğitim seyahatini, Gandî’nin başarmış olması Gandî’nin, Hint halkının büyük bir çoğunluğuna göre oldukça iyi şartlara sahip olduğunu göstermektedir. Daha sonrasındaki süreçte ise hukuk eğitimi alması temelde daha adil bir dünya düzeni tasavvur etmeye çalışan bir kişilik olarak Gandî, karşımıza çıkmaktadır.

Temelde, Gandî’nin Hint hareketi, 1893’te başlamış ve iki bölüme ayrılmıştır: 1893’ten 1914’e kadar hareket bölgesi Güney Afrika olmuş, 1914’ten sonra ise faaliyetlerinin Hindistan’da devam ettirmiştir (Rolland, 2022: 15). Bu süreçte hem Güney Afrika halkının hem de Hindistan halkının aynı sorun ile yani, sömürü düzeni altında yaşamak zorunda olmaları, her iki bölgede de Gandî’nin önemli bir kişiliğe dönüşmesine sebebiyet vermiştir. Bu durumun temel sebebi ise Gandî’nin en başından beri sömürgecilik karşıtı bir duruşa sahip olmasıdır.

Gandî, Hindistan’daki ilk yılını Hint yaşamının girdabına yeniden uyum sağlayarak geçireceğine yemin etmiş, siyasi akıl hocası Gapal Krishna Gokhale’ye bu süre içinde hiçbir siyasi açıklama yapmayacağına, taraf tutmayacağına, hiçbir harekete girişmeyeceğine dair söz vermiştir (Lelyveld, 2011: 174). Hindistan’a döndükten sonra, Hint halkının çeşitli kesimleri ile iletişim kurmaya geçmeden önce, iyi bir hazırlık süreci yaşaması gerektiğini düşünün Gandî, bu süreçte değer verdiği hocalarından da fikirler almaya devam etmiştir.

Gandî, 1917’nin başlarında Champaran’a (Hindistan’da bir bölgenin ismi) davet edilmiş, Gandî bu bölgenin adını daha önce hiç duymamış ve bu bölgede de neredeyse hiç kimse, onun adını duymamıştır (Lelyveld, 2011: 189). Daha sonrasındaki süreçte ise Gandî, Hindistan toprakları üzerinde daha iyi tanınmak ve anlaşılacak için her bölgeye mektuplar göndermiş ve tüm Hindistan halkı ile yapıcı ilişkiler kurarak, düşüncelerinin bilinmesi için çetin bir mücadele vermiştir.

Bu süreçte, Hindistan’ın büyük bir coğrafyaya ve derin bir kültürel geçmişe sahip olması hasebiyle Gandî’nin işi oldukça zor olmuştur. Yaşanan tüm zorluklara rağmen dönemin şartları içerisinde Gandî’nin doğru kanalları kullanarak, Hint halkına ulaşmaya çalıştığı anlaşılmıştır. Gandî, üstün bir iletişim kabiliyetine sahip olması nedeniyle Hint halkı ile kısa süre içerisinde bütünleşebilmiştir.

Gandhi’nin Hint halkı ile bütünleşmesine sebebiyet veren en önemli olaylardan birisi de ‘‘Tuz Yürüyüşü’’ olmuştur. 12 Mart 1930’da başlayan 24 gün süren 400 km’lik bu yürüyüş, Umman Deniz Kıyısı’nda sona ermiş ve tüm Hint halkı, Gandhi öncülüğünde harekete geçirilmiş, sonuç itibari ile Tuz Tekel Yasağı çiğnenmiştir (Avcı, 2019: 69). İngilizlerin Hindistan üzerindeki otoritesinin tam anlamıyla kırılması noktasında, ‘‘Tuz Yürüyüşü’’nün büyük bir önemi olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple Hindistan’ın bağımsızlık sürecine giden yolda, ‘‘Tuz Yürüyüşü’’nün büyük bir önemi olduğu anlaşılmaktadır.

Özü itibari ile bu yürüyüşün gayesi, 1762 senesinde Doğu Hindistan Kumpanyası’ndan geriye kalan ve senede 25 milyon Pound’luk vergiye temel oluşturan Tuz Yasası’nı, etkisiz hale getirmek için denizden tuz çıkarmaktır (Hür, 2007). Bu yürüyüş sonucunda, Gandhi öncülüğünde harekete geçen Hint halkının, beklediği hedefe ulaştığı görülmüştür. Dönemin şartları içerisinde Gandhi’nin yürüttüğü bu hareketin temel gayelerinden birisinin de Hint hakkı üzerinden kurulan ekonomik hegemonyanın kırılması olduğu görülmüştür.

‘‘Tuz Yürüyüşü’’ Britanya İmparatorluğu’nun, Hindistan’a uyguladığı tuz üretim yasağının protesto edildiği bir hareket olarak tarihe geçmiştir (Candan and Bilgin, 2011: 76). Gerek ekonomik gerek siyasi gerekse de sosyolojik olarak, Hint halkı için büyük bir öneme sahi olan bu yürüyüşün en önemli sonucu ise sömürge düzenin yıkılması için Hint halkının kitlesel hareket edebilme kabiliyetine ulaştığını muhataplarına göstermesi olmuştur.

Gandhi’nin ‘‘Tuz Yürüyüşü’’ diğer Satyagrahaları gibi, İngiliz kontrolündeki tuz fabrikalarını ve mağazaları sekteye uğratan veya tamamen kapatan bir dizi başka protesto ve ajitasyonla stratejik olarak bütünleşmiştir (Singhal, 2010: 103). Her yönü ile büyük bir değişime sebebiyet veren bu hareket, aynı gayeye sahip diğer sömürge karşıtı hareketler ile bütünleşebilme imkanına da sahip olmuştur. Bu temelde, Gandhi’nin şahsiyeti ile bütünleşen bu hareketlerin, birbirlerine eklemlenerek kısa süre içerisinde daha büyük kitlesel hareketlere dönüştüğü görülmüştür.

Bu yürüyüş, Hindistan’ın bağımsızlığı için kitlesel şiddetsiz mücadelenin derinleşmesi ve genişlemesi açısından kritik bir dönemeç olmuş, aynı zamanda sömürü düzenin meşruiyet kaybında ve Hindistan’daki sömürge yönetiminin sona ermesinde, bir dönüm noktası olarak öne çıkmıştır (Shani, 2015: 33). Özü itibari ile Hint halkı için madden ve manen büyük bir önem ifade eden bu yürüyüş, önemli bir değişimin işaretini vermiştir. Sömürge düzeninin, tam manası ise bir meşruiyet sorunu içine düşmesine ve Hindistan’ın bağımsızlık hareketinin derinleşmesine sebebiyet vermesi nedeniyle bu hareket, Hindistan’ın siyasi tarihi için oldukça önemli bir noktada durmaktadır.

Gandhi’nin sahip olduğu siyasal düşüncenin bir yansıması olarak tarihe geçen bu tür toplumsal hareketler, özü itibari ile Gandizm’in genel yapısı hakkında yeterince detaylı bilgiyi önümüze koymaktadır. Son tahlilde, Gandizm denilince bir bağımsızlık hareketinin amaçlandığı ve şiddet içermeyen sivil direnişler ile sömürü düzeninin yıkılmaya çalışıldığı, bir politik akım karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca Gandizm’i doğru bir şekilde analiz etmemiz için Hindistan’ın siyasi ve sosyolojik yapısını, doğru tahlil etmemiz gerekmektedir.

BAĞIMSIZLIK SONRASINDA HİNDİSTAN’DA GANDİZM’İN ETKİSİ

Gandhi, etik açıdan mutlakiyetçi bir kişiliktir ama vizyonu zaman zaman paradoksal görünmüştür, planında modern kapitalizme yer olmamasına rağmen, Hindistan’daki kapitalistlerin zenginliklerinin kamulaştırılması çağrısını reddetmiştir (Stein, 2010: 308). Ortaya koyduğu fikirler ile dünya insanlığı için yeni bir soluk getiren Gandhi, özellikle sermaye kontrolü konusunda değişik bir yol izleyerek, birçok toplumda ortaya çıkan bağımsızlık hareketleri sonrasında yaşanan kamulaştırma eylemlerine destek vermemiştir.

Gandhi, Ocak 1948’in sonunda Delhi’de Maharashtrian Hindu aşırılık yanlısı Nathuram Godse tarafından öldürülmüş ve dini nefretin kurbanı olmuştur (Stein, 2010: 352). Kısa bir süre önce

Hindistan'ın bağımsızlığı kazanması sonrasında Gandhi'nin, böyle bir suikaste kurban gitmesi hem Hindistan tarihi hem de bağımsızlık yanlısı Hint halkı için acı bir olay olmuştur.

Hindistan 1947'de bağımsızlığını kazandığında, uzun ve ateşli bir özgürlük mücadelesi yaşanmış olsa da bu bir devrim olmamıştır, çünkü bağımsız cumhuriyet sömürge yönetimi, hukuk, eğitim sistemleri ve süregelen tüm altyapıyı devralmıştır (Rothermund, 1993: 127). Bu temelde Hindistan'ın bağımsızlık sürecinin, tam manası ile bir devrim niteliği taşıdığı görülmektedir. Yaşanan süreç, her yönü ile Hindistan üzerinde uzun yıllardır süregelen İngiliz sömürü düzenini yıkmak üzere gelişmiştir. Ayrıca, bağımsızlık öncesinde var olan kamusal kurum ve sistemlerin bağımsızlık sonrasında varlığını devam ettirdiği görülmüştür.

Daha sonraki sürece gelecek olursak, 1950 yılında Hindistan'da bakanlar kurulu kararıyla bir planlama komisyonu kurulmuş ve bu komisyonun doğal başkanı başbakan olmuştur (Jawaharlal Nehru) bu komisyon, gerçekte uzmanlardan oluşan bir danışma kurulundan başka bir şey olmasa da önemli bir siyasi konuma ulaşmıştır (Rothermund, 1993: 130). Bu süreçte, bağımsızlık sonrası Hindistan'ın karşılaştığı sorunların çözümü için bir planlı teşkilatlanma bilincinin ortaya çıktığı görülmektedir. Siyasi kişiliklerin bu sürece dahil olması ise atılan adımlara, ciddi bir önem verildiğini göstermektedir.

Gandhi'nin Hinduizm'e yaptığı göndermeler, siyasi bakış açısını desteklemek için ahlaki ve dini soruları kullanma stratejisini içermiştir, Hindu dini hakkındaki fikirlerinin, ulusun ahlaki ve politik bütünlüğüyle yan yana gelmesi, Gandhi'nin bir Hindu topluluğu kavramına sahip olduğunu ve daha da önemlisi onun refahını, Hindistan ile ilişkilendirdiğini göstermiştir (Gould, 2004: 120). Sahip olduğu teolojik değerleri, siyasi değerler ile bütünleştirerek Hindistan halkı için daha yaşanılabilir bir ülke hedefleyen Gandhi, bu temelde düşüncelerini şiddetsiz bir ilerleyiş ile Hint halkına sunmuştur. Gandhi'nin sahip olduğu bu düşüncelerin ölümünden sonra da Hindistan'da etkisinin sürdüğü anlaşılmaktadır. Bugüne geldiğimizde gerek dini gerekse de siyasi bir kişilik olarak, Gandhi'nin Hindistan'daki manevi varlığı, bu durumun ispatıdır.

Hindistan Ulusal Kongresi, 50 yılı aşkın bir süre Hindistan'daki İngiliz yöneticileriyle savaştırmıştır, bağımsızlık sonrasında kongre üyelerinin kendilerini ve partilerini yeniden şekillendirmeleri, özgür ve bağımsız bir ülke olma bağlamında modern bir devlet inşa etmelerini gerektirmiştir (Walsh, 2006: 207). Bu ihtiyaç üzere Hindistan'ın her konuda yeni bir yapılanma süreci içerisine girdiği anlaşılmaktadır. Yaşanan süreç, kısa süre içerisinde de Hindistan'ın kimliksel ve kurumsal anlamda başarılı bir yeniden yapılanma süreci yaşadığını göstermektedir. Bu yapılanma sürecinde Gandhi'nin önemli bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Milliyetçi hareket sırasında Gandhi ve Hindistan Ulusal Kongresi, yerli dillerin kullanımını vurgulamış ve teşvik etmiştir, bunları İngilizcenin farklı versiyonları olmalarından ziyade Hint kültürünün daha özgün ifadeleri olarak görmüşlerdir (Walsh, 2006: 211). Hint halkının sahip olduğu değerleri, yeniden gün yüzüne çıkarmak ve İngiliz etkisinden tamamen sıyırmak adına Gandhi ve paydaşlarının yürüttüğü kültürel hareketler, özellikle dil bazında önemli gelişmelere sebep olmuştur. Aynı bilinç ile Gandhi sonrasında da Hindistan'da dil konusunda çeşitli faaliyetlerin yaşandığı görülmüştür.

Sonrasında ise bağımsızlık müzakerelerindeki rolü, 1947'de Jawaharlal Nehru'ya Hindistan'ın ilk başbakanı olma fırsatını sunmuştur ancak hükümetini, partinin Delhi'den köylere kadar uzanan komiteler piramidi üzerinde etkiye sahip, kongrenin baş organizatörü olan başbakan yardımcısı Sardar Vallabhbhai Patel ile paylaşmak zorunda kalmıştır (McLeod, 2015: 139). Yaşanan süreç, Hindistan'ın bağımsızlık ve siyasal dönüşüm sürecinde rol alan aktörlerin, halk tarafında ciddi bir karşılığının olduğunu göstermektedir. Özellikle Hindistan'ın siyasal dönüşümünde Hint halkı, aşına olduğu siyasi kişiliklerden yana bir tavır sergilemiştir.

Bağımsız Hindistan'ın temel yasası, resmi olarak kurucu meclisin eseri olan ancak aslında büyük ölçüde Nehru, Patel ve Bhimrao Ramji Ambedkar'ın (Hindistan'ın Eski Hukuk ve Adalet

Bakanı, 1947-1951) da aralarında bulunduğu küçük bir grup tarafından hazırlanan anayasadır (McLeod, 2015: 141). Anayasayı hazırlayan kişilerin sahip olduğu siyasal geçmiş incelenince tüm şahısların, Hindistan’ın bağımsızlık sürecinde önemli görevler üstlendikleri ve Gandhi ile aynı hedefi paylaştıkları görülmektedir. Bu temelde, Hindistan anayasasının oluşumunda Gandhi’nin sahip olduğu fikirlerin önemli bir etkisi olduğu düşünülmektedir.

Temel gayesi kuruluşundan beri sosyo-ekonomik yönden büyümek olan Hindistan, bu amacın sürdürülebilme gayesi ile askeri bakımdan güvende olabileceği bir bölgesel istikrar hedefi gütmektedir (Aras ve Kandemir, 2023: 6). Bu nedenle komşu ülkelerle dönem dönem sınır sorunları yaşayan, hatta savaşa varan bir mücadele içeresine bile giren Hindistan’ın temel gayesi, çevresini güvenli bir hale getirmektedir. Gandhi’nin ortaya koyduğu fikirler ile Hindistan’ın çevre ülkeler ile kurduğu ilişki ağı kıyaslanacak olursa, dönem dönem Hindistan’ın Gandhi’nin şiddet içermeyen fikirlerinden uzaklaştığı anlaşılmaktadır.

1947 senesinde bağımsızlığa ulaşan Hindistan, bağımsızlık süreci ve sonrasında yaşananlarla ayrıca Gandhi’nin “pasif direniş” siyaseti ile dünya siyasi tarihinde önemli bir yer edinmiştir (Önal, 2019: 332). Her yönü ile dünya tarihinde oldukça farklı özellikleri ile adından söz ettirmeyi başaran Hindistan, en çok da Gandhi’nin siyasi şahsiyeti ile bütünleşmiş bir ülke olarak bilinmektedir.

Bağımsızlık sonrasında yeniden yapılanma, kültürel onarım ve çeşitli sınır sorunları yaşayan Hindistan, günümüze gelindiğinde birçok sorunu aşmış bir ülke konumuna gelmiştir. Sahip olduğu kültürel ve siyasi özellikler ile oldukça özgün bir noktada duran Hindistan’ın siyasi ve teolojik geçmişinde, Gandhi’nin büyük bir önemi bulunmaktadır. Günümüze gelindiğinde dahi Gandhi’nin ve Gandizm’in, Hindistan için çok önemli bir değer olduğu anlaşılmaktadır.

SONUÇ

Yaklaşık 200 yıllık bir süre boyunca devam eden Hindistan’ın bağımsızlık hareketi, önemli evreler yaşayarak 1947 yılına gelindiğinde sonuçlanmıştır. Uzun bir süreç ve emekten oluşan Hindistan bağımsızlık süreci, tüm dünya toplumlarını bir şekilde etkilemiştir. İngiliz sömürü düzenine karşı ortaya çıkan bu mücadelede Hint halkının, büyük bir özveri ile hareket ettiği görülmüştür.

Bu süreçte Hint halkını, bağımsızlık hedefi doğrultusunda yönlendiren birçok aktörün ortaya çıktığı görülmüştür. Bu aktörler içerisinde en öne çıkanı ise Mahatma Gandhi olmuştur. Şiddet içermeyen bir direniş anlayışı ile sömürü düzeni yıkarak, bağımsız bir Hindistan inşa etmeye çalışan Gandhi, Hint halkı için önemli bir lidere dönüşmüştür. Kendi ismi ile anılan bir politik akımın öncüsü olan Gandhi gerek bağımsızlık hareketi süresince gerekse de bağımsızlık sonrasında, Hindistan’da en öne çıkan siyasi aktörlerden birisi olmuştur. Bu temelde Gandizm’in Hindistan’daki etkisi, varlığını korumuştur.

Gandhi, bu süreçte sahip olduğu fikirleri etkin yöntemlerle Hint halkına sunmaya çalışmıştır. Doğru zamanlarda doğru adımları atarak Hint halkının gönlünde yer edinmeyi başaran Gandhi, Hindistan’ın bağımsızlığı için simgeleşen ulusal bir lidere dönüşmüştür. Yaşamı süresince sömürü düzeni altında yaşayan halkların mücadelelerine kulak veren ve bu mücadeleleri yerinde görerek Hint halkını aydınlatmaya çalışan Gandhi, sahip olduğu teolojik ve politik özellikler sayesinde Hint halkı ile bütünleşmiştir. Özellikle Güney Afrika’ya yaptığı seyahat ve orada geçirdiği uzun yıllar sayesinde edindiği tecrübe ile tekrar kendi ülkesine dönmesi, Gandhi’nin kendi hayatında ve Hint halkının yaşamış olduğu mücadelede oldukça önemli bir olgu olmuştur.

Hem ekonomik hem siyasal hem de kültürel anlamda Hint halkının İngiliz egemenliğinden kurtulması için çetin bir mücadele veren Gandhi, ortaya koyduğu şiddetsiz direniş hareketi ile dünyada eşine oldukça az rastlanır bir mücadelenin öncüsü olmuştur. Yaşanan tüm mücadeleler sonucunda Hindistan, 1947 yılında bağımsızlığını kazanmıştır. Daha sonrasında bir suikast ile Gandhi’nin

hayatını kaybettiği görülmüştür. Hindistan'ın bağımsızlığını kazanmasından kısa bir süre sonra Gandhi, hayatını kaybetmiş olsa da Gandhi'nin fikirleri Hindistan'da etkisini korumuştur. Bugüne gelindiğinde dahi Gandhi'nin öncüsü olduğu fikirlerin, Hindistan'da varlığını koruduğu anlaşılmaktadır.

Hindistan, uzun bir bağımsızlık mücadelesi süreci yaşamıştır. Bu süreçte mücadele eden aktörlerin temel gayesi, Hint halkını İngiliz esaretinden kurtarmak olmuştur. Bu temelde yaşanan sürecin, tam manası ile bir bağımsızlık süreci olduğu anlaşılmaktadır. Hindistan'da yaşanan sürecin bir devrim olmadığı ise açık bir şekilde görülmektedir.

Nihayetinde bağımsızlık sonrasında Hindistan'da siyasi ve sosyolojik değerlerde derin bir değişimin yaşanmadığı görülmektedir. Bir diğer değişle Hindistan, bağımsızlık sonrasında daha önceden gelen toplumsal kurum ve değerleri devam ettirme eğiliminde olmuştur. Dolayısıyla bağımsızlık sürecinde Hindistan'da ortaya çıkan aktörlerin, Gandhi de dahil olmak üzere bir ulusal devrimci olmaktan öte birer bağımsızlık mücadelecisi olduğu anlaşılmaktadır.

Hint halkını yakından tanıyan ve Hint halkının sahip olduğu sorunlara çözüm üreten bir kişilik olarak, Gandhi'nin Hint halkı üzerinde önemli bir etkisinin olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, bağımsızlık mücadelesi veren tüm toplumlarda Gandhi'nin saygı gören bir kişilik olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu temelde, Hindistan'ın bağımsızlık sürecinde Gandhi'nin ve sahip olduğu fikirlerin önemli bir etkisinin olduğu ve bağımsızlık sonrasında da bu etkinin varlığını koruduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Allen, D. (2011). *Mahatma Gandhi (Critical Lives)*. London: Reaktion Books.
- Altunel, M. (2011). Sivil İtaatsizlik ve Mohandas K. Gandhi. *TBB Dergisi*, (93), 443-458.
- Aras, F. Ç. & Kandemir, E. (2023). Hindistan'ın Savaş Doktrini: Riskleri ve Fırsatları Yeniden Değerlendirmek. *Journal Of Security Sciences/Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 12(1), 1-24.
- Asal, C. (2020). Politikaları Bağlamında Indra Gandhi. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 43-71.
- Avcı, G. (2019). Sivil İtaatsizlik Bağlamında Örnek Eylem Karşılaştırması: Adalet Yürüyüşü ve Tuz Yürüyüşü. *Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Banerjee-Dube, I. (2004). *A History of Modern India*. New York: Cambridge University Press.
- Candan, K. & Bilgin, M. (2011). Sivil İtaatsizlik. *Yasama Dergisi*, (19), 57-94.
- Doğan, O. ve Erdoğan, A. (2017). XIX. Yüzyılda İngiliz Sömürgeciliğinde Hindistan'ın Yeri ve Önemi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16(3), 839-847.
- Erçin, A. (2017). İngiliz Doğu Hindistan Kumpanyası ve Kumpanyanın Ticari Faaliyetleri (1600-1858). *Çeşm-i Cihan: Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi E-Dergisi*, 4(2), 111-133.
- Fischer, L. (2006). *Mahatma Gandhi/His Life & Times*. Mumbai: Bharatiya Vidya Bhavan.
- Gould, W. (2004). *Hindu Nationalism and the Language of Politics in Late Colonial India*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gümrükçüoğlu, E. (2018). Mahatma Gandhi ve Sessiz Direnişi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 5(16), 378-393.
- Hür, A. (2007). "Satyagraha" ve Gandhi'nin "Tuz Yürüyüşü". <https://www.izmirizmir.net/ayse-hur-satyagraha-ve-gandhinin-tuz-yuruyusu-ayse-hur-y105.html>.
- Kulke, H. & Rothermund, D. (2004). *A History of India*. New York: Routledge.

- Lelyveld, J. (2011). *Great Soul: Mahatma Gandhi And His Struggle with India*. New York: Alfred A. Knopf.
- McLeod, J. (2015). *The History of India*. California: Greenwood.
- Mencütekin, M. (2007). Sinema Perdesinde Kırılan Karizma Işığı: Mahatma Gandhi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 367-392.
- Nicholson, M. (1996). *Mahatma Gandhi: Hindistan'ı Kurtaran ve Dünyaya Şiddet İçermeyen Direniş Yöntemini Öğreten Adam*. Çeviri: Leyla Onat, Ankara: İlkaynak Yayınları.
- Önal, B. (2019). Hindistan'ın Yumuşak Güç Politikaları ve Türkiye-Hindistan İlişkilerindeki Rolü. *Journal Of International Social Research*, 12(63), 332-340.
- Parekh, B. (2001). *Gandhi: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Riddick, J. F. (2006). *The History of British India: A Chronology*. Westport: Praeger Publishers.
- Robb, P. (2002). *A History of India*. New York: Palgrave.
- Rolland, R. (2022). *Mahatma Gandhi*. Çev. Mehmet Yazgan, Ankara: Hece Yayınları.
- Rothermund, D. (1993). *An Economic History of India: From Pre-Colonial Times to 1991*. Second Edition, New York: Routledge.
- Schraff, A. E. (2004). *Mahatma Gandhi*. Irvine: Saddleback Educational Publishing.
- Singhal, A. (2010). The Mahatma's Message: Gandhi's Contributions to the Art and Science of Communication. *China Media Research*, 6(3).103-106.
- Shani, O. (2015). Gandhi's Salt March: paradoxes and tensions in the memory of nonviolent struggle in India. *In Cultural Memories of Nonviolent Struggles: Powerful Times* (pp. 32-51). London: Palgrave Macmillan UK.
- Stein, B. (2010). *A History of India, Second Edition*. Edited by David Arnold, Chichester: John Wiley & Sons Ltd.
- Swarup, R. (1955). *Gandhism And Communism*. New Delhi: The New India Press.
- Tatlıoğlu, D. (2010). Hindistan'daki Tarihi ve Dini Yapıya Sosyolojik Bir Bakış. *Journal of Academic Studies*, 12(46). 185-207.
- Uygur, E. & Uygur, F. (2014). Fransız Sömürgecilik Tarihi Üzerine Bir Araştırma. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 173(173), 273-286.
- Walsh, Judith E. (2006). *A Brief History of India*. New York: Facts On File.
- Wolpert, S. (2004). *Gandhi's Passion: The Life and Legacy of Mahatma Gandhi*. New York: Oxford University Press.